

Kristen A. Jenson

RAZGOVARAJMO O LOŠIM SLIKAMA

zaštita djece od
neprimjerenih sadržaja

Naslov izvornika:

Good Pictures Bad Pictures. Porn-Proofing Today's Young Kids

Copyright © 2014, 2018, 2020, 2021, Glen Cove Press LCC

Sva prava pridržana.

Nijedan se ove knjige, uključujući ilustracije i plan ČINIM, ne smije umnažati, fotokopirati, reproducirati ni prenosit u bilo kakvu obliku (elektronički, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti nakladnika.

Obratite se Glen Cove Pressu na info@GlenCovePress.com ili pišite na adresu:

Glen Cove Press LLC

1030 North Center Parkway, Suite N189

Kennewick WA 99336

Za nakladnika: Mihovil Kurkut

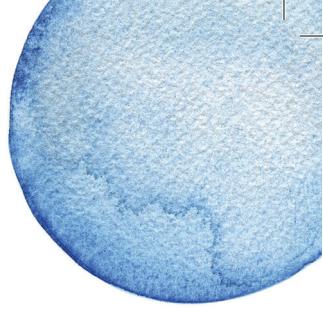
Urednik: Matija Janeš

Prijevod: Mate Maras

Lektura: Ana-Maria Matošević

Tisk: Og grafika, Jastrebarsko

ISBN: 978-953-205-232-9

Kristen A. Jenson

RAZGOVARAJMO O LOŠIM SLIKAMA

zaštita djece od neprimjerenih sadržaja

Ilustrirala Debbie Fox

Salesiana
Zagreb, 2022.

BILJEŠKA ZA RODITELJE

Nudeći jednu posebnu knjigu, kakvima police knjižara u našoj zemlji ne obiluju, ponukani smo napisati kratku napomenu na početku.

Knjiga je posebna ne samo stoga što takvih knjiga kod nas naprosto nema, nego i zato što obrađuje temu toliko aktualnu u naše vrijeme, toliko sveprisutnu, a opet toliko osjetljivu i zabranjenu. Neki će se truditi zataškati ju jer im remeti poslovne planove. Prema njima nemamo nimalo obzira i spremni smo na bitku. Drugi su nesvesni psihološkog i moralnog zla koje prijeti mladu čovjeku okruženu ekranima koji zloupotrebljavaju ljudsku prirodu. Njima želimo otvoriti oči. Treći su pak zbunjeni, posramljeni, prestrašeni, i najprije se obraćamo njima. Želimo im ponuditi snažno oružje za borbu koju vode njihova djeca. Neka znaju da u toj borbi nisu sama i da imaju svoje štitonoše – svoje roditelje. Knjiga je posebna i stoga što je, iako se oblikom obraća djetetu, ustvari namijenjena zajedničkom čitanju roditelja i djeteta. Dapače, neki su njezini dijelovi poput stručnih savjeta i znanstvenih spoznaja namijenjeni isključivo roditeljima kako bi im općenitim čovjekoljubljem pomogli da se osposobe u teškom roditeljskom zadatku.

Pornografija je zlo našega vremena – moralno, psihološko i odgojno. Bilo bi štetno pred njim zatvarati oči. Zato ovu knjigu nudimo svakom roditelju kojem je na umu i srcu dobrobit vlastita djeteta da s autoricom, koja je osmisnila poseban program borbe protiv «loših slika», s ilustratoricom, koja je ponudila tople crteže, s prevoditeljem i svima nama koji smo sudjelovali u objavlјivanju ovog izdanja knjige razmisli o opasnostima koje prijete njegovu djetetu i počne promišljati o načinu kako da mu pomogne. Kada će biti vrijeme da se razgovara o ovim temama, neka ostane prepusto diskreciji i savjesti svakog pojedinog roditelja. Neka ga pri tome ipak vodi autorska zamisao da je knjiga prije svega namijenjena djeci školskog uzrasta, poželjno od prvog do petog razreda. Prije toga bi, ovisno o zrelosti i znatiželji pojedinog djeteta moglo biti prerano, a poslije toga bi već moglo biti kasno.

Pa vama, dragi roditelji, i vašoj savjesti ostavljamo izbor i odgovornost (jer tko je odgovorniji od vas) ali uz napomenu da nam se uvijek možete obratiti svojim pitanjima i nedoumnicama na: salesiana@salesiana.hr.

AUTORIČINA BILJEŠKA

Sretna sam što mogu predstaviti drugo izdanje knjige *Razgovarajmo o lošim slikama!* Osuvremenila sam znanstvene informacije i nadopunila argumente o štetnosti pornografije. Na kraju svakoga poglavlja nalaze se pitanja pod naslovom «Razgovarajmo!» kako bi se potaknulo raspravljanje i produbilo razumijevanje. Važne izmjene glavnog teksta objašnjavaju i osuvremenuju znanstvene informacije i dopunjaju argumente o štetnosti pornografije. Odlomak «Savjeti za roditelje i skrbnike» potpuno je iznova napisan na temelju mojeg iskustva proizašlog iz povratnih informacija roditelja i profesionalaca i mnogo godina istraživanja.

Za dodatnu pomoć u odgoju osnažene i otporne djece koja znaju odgovorno i mudro upotrebljavati elektroničke uređaje, pridružite mi se na mojoj mrežnoj stranici DefendYoungMinds.com.

PET SAVJETA ZA UPOTREBU KNJIGE *RAZGOVARAJMO O LOŠIM SLIKAMA*

- Čitajte vlastitom brzinom.** Hoćete li poglavlja čitati zasebno ili čitavu knjigu odjednom ovisi o vama i vašem djetetu. Potičem vas da zapamtite: kad se radi o zaštiti djece od pornografije, nije dovoljan samo jedan razgovor.
- Potičite pitanja.** Raspravljanje o pitanjima pod naslovom «Razgovarajmo!» nakon svakog poglavlja vašem će djetetu pomoći u produbljivanju razumijevanja. Naravno, djeca često postavljaju vlastita pitanja, i neka su osjetljiva! Ako vas neko pitanje zbuni, možete reći: «To je dobro pitanje! Razmislit ću o njemu pa ću ti odgovoriti.» Zatim posjetite naš blog DefendYoungMinds.com gdje ćete pronaći više odgovora na najteža pitanja!
- Služite se vlastitim pričama i rječnikom.** Slobodno pobliže objasnite primjere ili se koristite pričama iz vlastitog života kako biste razjasnili pojmove. Ova knjiga vaše je oruđe – sami odlučite kako ćete ju najbolje upotrijebiti!
- Ostanite mirni.** Ako vam vaše dijete kaže da se prije izlagalo pornografiji, smatrajte to znakom povjerenja i prigodom da otkrijete koliko se izlagalo (možda u nekoliko razgovora). Za dodatnu pomoć posjetite DefendYoungMinds.com.
- Ne propustite «Savjete za roditelje i skrbnike» na kraju ove knjige.**

POSEBNA PRIČA O ILUSTRACIJAMA

Deset godina prije nego što sam započela pisati ovu knjigu, preminuo je moj sinčić. Nekoliko mjeseci poslije njegove smrti Debbie Fox mi je donijela njegov lijep portret naslikan vodenim bojama. Naslikala ga je prema fotografiji s poledine njegove osmrtnice. Taj dar držim jednim od svojih najvećih blaga.

Kad sam si postavila pitanje: «Kako će ilustrirati knjigu koja će pomoći djeci da odbace pornografiju?» znala sam da želim ilustracije naslikane vodenim bojama.

Trebale su biti klasične i blage kako bi se

suprotstavile grubosti pornografije, ali i realistične, nimalo karikaturalne, jer nisam željela riskirati da ovaj ozbiljan problem učinim beznačajnim.

Bilo je sasvim jasno da upravo Debbie treba naslikati jedinstvene i lijepe ilustracije koje smo tražili i zahvalna sam što je prihvatile izazov. Bila je suradnica iz snova, beskrajno strpljiva i prilagodljiva. Vjerujem da umijeće njezinih ruku čini knjigu Dobre slike, loše slike još ugodnijom i privlačnijom roditeljima i djeci.

PRVO POGLAVLJE

ŠTO JE PORNOGRAFIJA?

Jednog nedjeljnog popodneva mama i ja sjedili smo na kauču i prevrtali gomilu fotoalbuma. Rado sam gledao fotografije s našeg izleta na plažu prošloga ljeta i s vjenčanja strica Marka prošle jeseni.

Kad smo završili, mokino se lice uozbiljilo.

«Htjela sam s tobom o nečemu razgovarati», rekla je mama. «Naš album pun je dobrih slika, što nas podsjeća na to da su naša obitelj i prijatelji važni. Ali jesi li znao da postoje i loše slike?»

Odmahnuo sam glavom. «Kako to misliš, 'loše slike'?»

Mama je zatvorila album i pogledala me. «Loše slike o kojima govorim zovu se pornografija.»

«Što je por-no-gra-fi-ja?» upitao sam.

«Pornografija su slike, videozapisi, predstave ili čak stripovi koji prikazuju neodjevene ljude ili ljude s malo odjeće. Jesi li ikada video takve slike?» upitala je mama.

Razmislio sam o tome i tada sam se nečega sjetio.

«Jednom sam video sliku golog muškarca i gole žene u nekoj znanstvenoj knjizi u knjižnici. Svi su njihovi dijelovi imali opis. Je li to pornografija?»

Mama se nasmiješila. «Ne, postoji razlika između crteža u nekoj znanstvenoj knjizi i pornografije.»

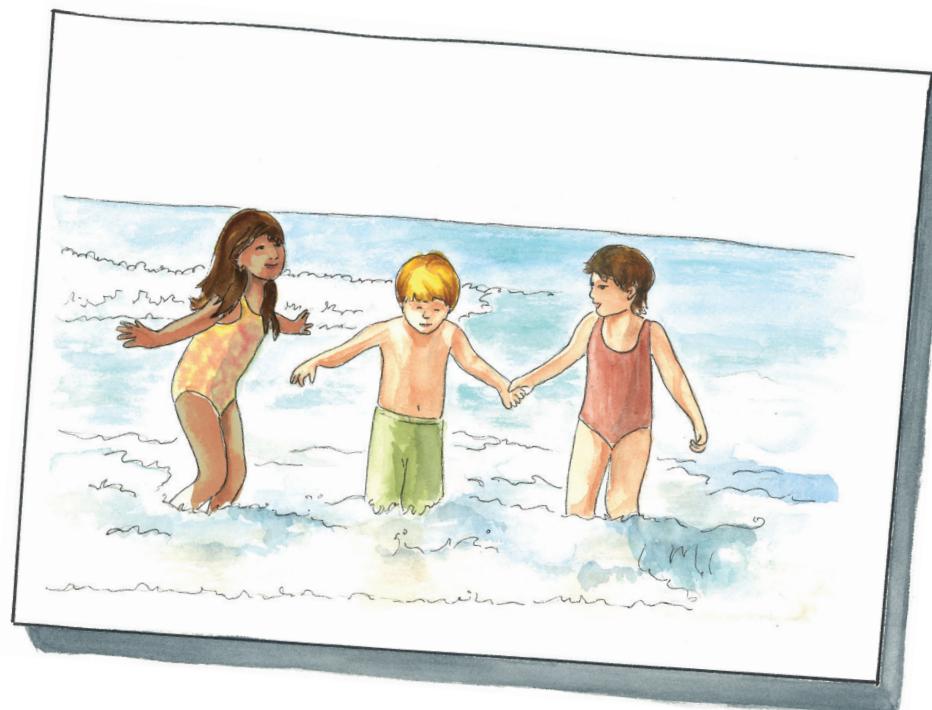
Otvorila je album i pokazala fotografije mene i moje rođakinje na plaži.

«Pornografija pokazuje dijelove tijela koje držimo za sebe – kao što su dijelovi koje pokrivamo kupaćim kostimom. Svaki dio našeg tijela je dobar, uključujući i skrivene, ali nije dobro da se oni snimaju i pokazuju drugima. Za tvoju sigurnost važno je da tvoji intimni dijelovi ostanu skriveni.»

Mama je na trenutak zastala kako bi razmislila.

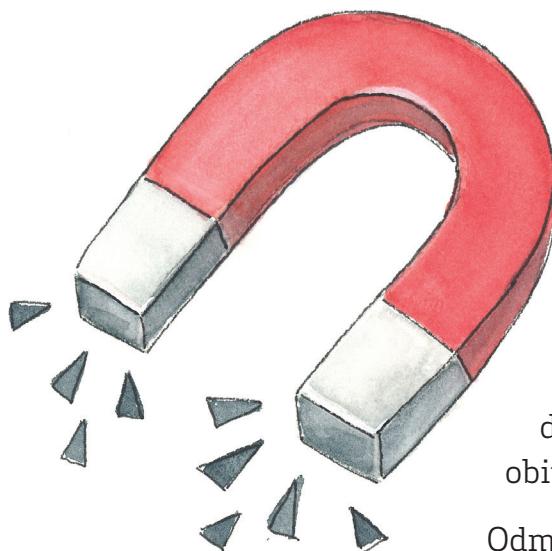
«Većina djece kad vidi pornografiju odmah zna da je to pogrešno ili nastrano. Neka djeca kažu da se osjećaju neugodno ili da čak osjećaju mučninu.»

«Zašto onda djeca to gledaju?» upitao sam.

«Pornografija je prijevara zbog toga što je osmišljena da uzbudi tvoje tijelo. Zapravo, pornografija vara mozak kako bi on ispustio puno kemijskih tvari koje čine da se tvoje tijelo kratko vrijeme vrlo dobro osjeća. No varanje mozga pornografijom može brzo uzrokovati velike probleme.»

Mama me blago pomilovala prstom po tjemenu.

«Problem je u tome što pornografija može oštetiti dijelove tvojeg mozga koji raste. Gledanje pornografije je opasno.»

«Mama, ako je tako opasno, kako djeca dolaze do toga?»

«Mnoga djeca to slučajno vide na računalima, mobitelima, tabletima i drugim uređajima. Ponekad druge osobe pokazuju djeci pornografiju, čak i neki prijatelj ili član obitelji. Je li se to tebi ikada dogodilo?»

Odmahnuo sam glavom. «Ne.»

«Drago mi je. Nikada nitko ne bi smio djeci pokazivati pornografiju. Ako ti se to ikada dogodi, hoćeš li mi to reći? Obećavam ti da ne ćeš upasti u nevolju. Jako mi je važno to znati kako bih ti pomogla da se zaštitiš.»

«Sigurno, mama... ali i dalje ne razumijem zašto bi netko htio gledati pornografiju.»

Mama je nakratko razmislila.

«Normalno je da su djeca znatiželjna i neku djecu zanima što je pornografija. Kad žele vidjeti pornografiju, mnoga djeca osjećaju kao da ih privlači divovski magnet. Nakon što vide samo jednu pornografsku sliku, njihov će mozak biti prevaren, pa će ih željeti gledati sve više i više.»

Mama je spustila ruku na moje rame i pogledala me u oči.

«Dio je mojeg posla da te upozoravam na opasnosti. Naučila sam te da nosiš kacigu kad voziš bicikl kako bi zaštitio mozak izvana. Ali pornografija ulazi u mozak iznutra i oštećuje ga. Želiš li i iznutra zaštiti svoj mozak?»

«Mislim da želim. Kako pornografija može oštetiti moj mozak?»

«Padaju mi na um barem tri načina», rekla je mama. «Prvo, pornografija uči da nečije tijelo možemo upotrijebiti, umjesto da prema svakoj osobi postupamo s ljubavlju i poštovanjem. Svi imamo osjećaje i želimo da se drugi prema nama odnose ljubazno. Ali kada ljudi jedni druge gledaju kao predmete, mnogo je lakše loše postupati, zar ne?»

«Tako i ja mislim. Hoću reći, predmeti nemaju osjećaje, ali ljudi ih imaju!»

«Imaš pravo! I to nam govori o drugom razlogu štetnosti pornografije. Ona nas uči laži! Pornografija često pokazuje ljude koji se grubo ponašaju, pretvarajući se da je takvo ponašanje zabavno. Misliš li ti da je vrijedanje drugih dobar način da se zabaviš?»

«Nipošto», rekao sam.

Mama se osmjehnula i zagrlila me oko ramenā.

«Ali to nije sve. Treći način na koji pornografija može naškoditi nečijem mozgu je taj da gledanje pornografije može postati loša navika ili čak ozbiljna ovisnost. Ja te želim dodatno poučiti o ovisnosti kako bi mogao zaštiti svoj mozak od svih vrsta ovisnosti.»

RAZGOVARAJMO!

Pornografija pokazuje štetne slike ljudi s malo ili nimalo odjeće. Gledanje pornografije može prouzročiti dva suprotna osjećaja u isto vrijeme. Opasno je gledati ju jer to može naškoditi mojem mozgu na barem tri načina. Jedan je od njih ovisnost.

Zašto je važno skrivati intimne dijelove tijela?

Koje različite osjećaje gledanje pornografije može uzrokovati?

Koja su tri načina na koje pornografija može naškoditi mojem mozgu?

Bilješke:

RJEČNIK KLJUČNIH POJMOVA

Ovisnost: Ovisnost je kronična bolest sustava za nagrađivanje u mozgu. Poremećen sustav stvara snažne žudnje za ovisničkim tvarima ili ponašanjima, što čini da ovisnici gube nadzor i prisilno ih traže usprkos negativnim posljedicama. Ovisnici razvijaju otpornost na tvari ili ponašanja, pa traže jače podražaje kako bi postigli zadovoljstvo. Ako ne mogu uzimati drogu ili se upustiti u svoja ovisnička ponašanja, doživljavaju ovisničku krizu (bolove, mučninu, tjeskobu). Većina ovisnika doživljava cikluse jačanja i slabljenja ovisnosti. Ako se ne liječe, ovisnosti mogu polagano napredovati i uzrokovati invaliditet ili preranu smrt.

Centar privlačnosti: Dijelovi mozga uključeni u seksualnu privlačnost i uzbudjenje.

Kemijske tvari: Tvari sastavljene od sićušnih dijelova koji se zovu atomi i molekule. Kemijske tvari u mozgu su kao signali koji prenose poruke iz jednoga dijela mozga u drugi.

Žudnje: Žudnje su jake želje. Žudnja je osjećaj jači i od gladi: to je snažna čežnja za nečim određenim. Žudnje u ovisnika mogu biti tako silovite da ih probude iz duboka sna.

Poriv: Snažna potreba ili unutrašnji poticaj koji pokreće ponašanja; porivi su, primjerice, glad ili seksualna želja.

Osjetilni mozak: Limbičko područje mozga odgovorno za naše emocije, nagone za preživljavanjem i osjećaje užitka. Pamćenje i učenje također su odgovornost limbičkog sustava.

Pornografija: Jednostavna definicija – pornografija je slika, video ili čak stripovi na kojima su ljudi s malo ili nimalo odjeće na sebi. Složenija definicija – svaka vrsta medija (slike, videi, pjesme ili priče) koja je namijenjena tomu da potakne seksualne osjećaje pokazivanjem golotinje ili seksualnog ponašanja.

Sustav nagrađivanja: Dijelovi mozga uključeni u stvaranje osjećaja užitka ili zadovoljstva kao nagrade za ponašanja koja su važna za preživljavanje. Ovisnost kvari sustav nagrađivanja tako što on počinje nagrađivati ovisnička ponašanja koja nisu korisna za preživljavanje.

Misleći mozak: To se područje mozga zove prefrontalni korteks i odgovorno je za kočenje apetita limbičkog sustava. Prefrontalni korteks uči razlikovati dobro i зло, može planirati i rješavati probleme. Misleći mozak može se smanjiti kad limbički sustav preuzme upravljanje ovisnošću. Nekoliko načina jačanja prefrontalnog korteksa su: duboko razmišljanje, vježbanje samodiscipline i plansko djelovanje u postizanju ciljeva.

SAVJETI ZA RODITELJE I SKRBNIKE

Razgovor s djecom o pornografiji može se činiti zastrašujućim, ali potpuno je izvediv! Dobra je vijest da djeca, kad su spremna odbaciti pornografiju, mogu reći: «ja to ČINIM!» Evo nekoliko mojih najboljih savjeta!

- 1. Postanite stručnjak za odgoj svojeg djeteta!** Učite svoju djecu da, kad imaju neko pitanje ili čuju riječ koju ne razumiju, pitaju vas, a ne prijatelje ili internet. Mnogi djeci pornografija privuče kad traže definicije seksualiziranog slenga.
- 2. Zapamtite da djeca nisu loša ako ih zanima pornografija.** Biološki je normalno da djeca žele vidjeti gole slike. Nije sramotno biti znatiželjan – ali može biti opasno. Budite blagi i uvjerljivi kad potičete dijete da dobro pazi na svoj mozak i tijelo time što će se kloniti pornografije.
- 3. Poučite dijete kako «zaboraviti» loše slike.** Pornografija stvara vrlo snažna sjećanja u dječjem umu! Zbog toga vaša djeca trebaju roditeljsku pomoć. «Zaboravljanje» ili «neutraliziranje» pornografske slike je jednostavno, ali zahtijeva vježbu i vođenje. U suštini, djetetu je potreban plan kako bi stvorilo novi, neutralni živčani put, udaljen od sjećanja na pornografiju. Ovo su načini:
 - Pomozite djetetu da prepozna zabavnu ili uzbudljivu aktivnost koju voli. Možda je to neka pjesma, smiješan isječak iz filma, igračka ili tjelesna aktivnost. To može biti bilo što u čemu uživaju, a što im pomaže skrenuti misli.
 - Učite dijete da razmišlja o toj posebnoj aktivnosti kad god mu loša slika padne na pamet. I neki tjelesni rad koji zahtijeva umnu koncentraciju može odvratiti dijete od usmjeravanja na prisjećanje loših slika.
 - Ohrabrujte dijete da ustrajava u vježbanju. Isprva će se njihov um prirodno vraćati snažnom sjećanju na pornografiju. To je u redu. Svaki put kad se to dogodi, zatražite od njih da razmišljaju o svojoj posebnoj zabavnoj aktivnosti. To zahtijeva vježbu, ali dok rade na tome, loše će se pamćenje rjeđe javljati i slabije djelovati na njihov um.

- 4. Počnite objašnjavati seks, bolje prije nego kasnije.** Iako sam zamislila da ovu knjigu čitate djeci prije «razgovora o seksu», toplo preporučujem da započnete s tim razgovorima već u ranoj dobi. Što ranije počnete, to će razgovori biti ugodniji. Današnji se roditelji natječu s pornoindustrijom oko seksualnih obrazaca svoje djece. Učite djecu onome što vi mislite da je smisao seksa prije nego što pornoindustrija otruje njihov um nasiljem, prizorima silovanja, zlostavljanjem djece i drugim ponižavajućim djelima. Ako se vaša djeca osjećaju ugodno dok vam postavljaju pitanja o seksu, bit će mnogo otpornija na pornografiju.
- 5. Naučite djecu da se nikada ne fotografiraju bez odjeće i ne dijele takve svoje fotografije.** Dijeljenje golotinje (*sexting*) sve je raširenije i čak se i malu djecu seksualno iznuđuje na internetu da dijele takve fotografije i videe. Naučimo djecu da odbacuju takve postupke prije nego što se uopće s njima susretnu!
- 6. Nastavite savjetovati svoje dijete u redovitim razgovorima.** Neka vam prvi korak u tome bude čitanje ove knjige, pa će vam svaki sljedeći korak biti mnogo lakši. Pomozite svojoj djeci da razvijaju unutarnji filter pomoću plana ČINIM kako bi izbjegla ovisnost. Svaki će razgovor izgrađivati njihovo povjerenje i povećati njihovu sigurnost.

Vi to možete! Pozivam vas da se pridružite našoj zajednici na **DefendYoungMinds.com**, potražite nas na Instagramu i u našoj grupi *Defend Young Minds Let's Talk* na Facebooku. Iz tjedna u tjedan podržavat ćemo vas u suočavanju s izazovima digitalnog doba u podizanju vašeg izvrsnog djeteta.

O AUTORICI I ILUSTRATORICI

KRISTEN A. JENSON

Kristen je autorica brojnih uspješnica, izvršna direktorka tvrtke Glen Cove Press i osnivačica mrežne stranice Defend Young Minds (hrv. Branite mlade umove), nekad zvane Protect Young Minds (hrv. Zaštitite mlade umove), koja osnažuje roditelje u poučavanju djece odbacivanju pornografije. Sveučilišna je prvostupnica engleske književnosti i magistrica organizacijske komunikacije.

DEBBIE FOX

Debbie je prvostupničku diplomu umjetničkog obrazovanja stekla na Sveučilištu Brigham Young i nastavila ga u programu za obrazovanje odraslih. Svojim jedinstvenim crtežima naslikanim vodenim bojama ilustrirala je novu knjigu *Good Pictures Bad Pictures: A Simple Plan to Protect Young Minds*.

Pronađite nas na društvenim mrežama

E-MAIL:
info@DefendYoungMinds.com

WEB:
DefendYoungMinds.com

ZAHVALE

Potrebna je velika skupina ljudi kako bi nastala ovakva knjiga!

Tekstovi i videi doktora medicine Donalda L. Hiltona pomogli su mi da objasnim kako mozak razvija stvarnu ovisnost o pornografiji. Točnije, preuzela sam njegovu analogiju «kombi sa sladoledom» koju sam dodatno razradila u petom poglavlju.

Posebno priznanje zaslужila je dr. sc. Jill Manning, autorica knjige *What's the Big Deal about Pornography? A Guide for the Internet Generation* (hrv. O čemu se ustvari radi kod pornografije? Vodič za internetsku generaciju). Njezin rad nadahnuo je nastanak prva četiri koraka plana ČINIM koji se nalazi u osmom poglavlju.

Videi, koje je Gordon S. Bruin objavio na mrežnoj stranici YourBrainOnPorn.com (hrv. Tvoj mozak na pornografiji) i drugdje, pomogli su mi da stvorim jednostavna i djeci bliska objašnjenja naših dvaju mozgova.

Claudine Gallacher provela je stotine sati služeći kao pomoćnica u istraživanju i podučavateljica pisanja; njezina ohrabrvanja i povratne informacije bili su ključni prilozi.

Moji prijatelji Jared i Nicole Liebert i njihovi sinovi služili su kao modeli za ilustracije i bili su rani i zaneseni «pokusni čitatelji».

Zahvalna sam na svim ohrabrenjima koja mi je pružala moja spisateljska skupina Columbia River Writers i spisateljica Tanya Parker Mills, koja mi je pomogla da započnem blog Defend Young Minds (nekadašnji Protect Young Minds).

Desetci roditelja koji su volontirali kao probni čitatelji dali su korisne i kritične povratne informacije koje su mi pomogle da poboljšam ovu knjigu i učinim je korisnijom djeci. Debbie Fox i Evan MacDonald svojom su umjetnošću ovoj knjizi udahnuli život.

Iskreno sam zahvalna svima koji su mi pomogli da napišem i objavim *Razgovarajmo o lošim slikama!*

SADRŽAJ

Bilješka za roditelje	5
Autoričina bilješka	6
Prvo poglavlje: ŠTO JE PORNOGRAFIJA?	9
Drugo poglavlje: ŠTO JE OVISNOST?	15
Treće poglavlje: MOJ OSJETILNI MOZAK	19
Četvrto poglavlje: MOJ MISLEĆI MOZAK	23
Peto poglavlje: MOJA DVA MOZGA RADE ZAJEDNO	27
Šesto poglavlje: CENTAR PRIVLAČNOSTI U MOZGU	31
Sedmo poglavlje: KAKO PORNOGRAFIJA ZAVEDE MOZAK U OVISNOST	35
Osmo poglavlje: MOJ MISLEĆI MOZAK IMA PLAN!	39
Deveto poglavlje: MOGU IZBJEĆI OTROV PORNOGRAFIJE RJEČNIK KLJUČNIH POJMOVA	47
SAVJETI ZA RODITELJE I SKRBNIKE	55
O autorici i ilustratorici	59
Zahvale	60

Izjava o odricanju odgovornosti

Autorica drži da je aktivno upozoravanje i poticanje djece na izbjegavanje opasnosti pornografije i ovisnosti u interesu njihove sigurnosti. Ipak, roditelji i skrbnici u konačnici su odgovorni za odgoj svoje djece u vezi s tim ozbiljnim pitanjima. Ova knjiga ne nudi zdravstvene ili psihološke savjete za borbu s ovisnošću. Osobe koje pate od ovisnosti trebaju se obratiti mjerodavnim službama.

Glen Cove Press, LLC i Protect Young Minds zaštitni su znakovi firme Glen Cove Press, LLC i mogu se koristiti uz njezino odobrenje.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001147038.

Tiskano u Hrvatskoj, rujan 2022.
1 2 3 4 5 * 26 25 24 23 22